

Komentář Odborného panelu (SCOPUS)

FORD: 6. 5. Other humanities and the arts

Komentář vypracoval: doc. Martin Nitsche, Ph.D.

Datum zpracování: 19. srpna 2022

Bibliometrii vytvořenou na základě databáze Scopus, resp. citačního indexu SJR, považuji za relevantnější než tu vytvořenou na bázi Web of Sciences, přesto i v ní dochází k zásadním zkreslením informací pro účely hodnocení vědy v oborech 6.5. (viz dále). Tato zkreslení, podle mého názoru, neumožňují smysluplné využití bibliometrie v oblasti 6.5., neboť je v ní (ve WoS i Scopusu) upozaděno vlastní jádro této oblasti (tedy humanitní vědy) ve prospěch okrajových výsledků spíše v technických a přírodních vědách.

U sub-fordu 6.5 je nutné nejprve probrat, o jaké oborové skupině vlastně mluvíme. Skupina je nazvána “Other humanities and the arts” a definována doplněním “humanities, multidisciplinary”. To je však velmi všeobecné a ke zpřesnění může dojít mimo jiné určením databáze oborových časopisů. Výběr z databáze Scopus za rok 2020 obsahuje 544 časopiseckých titulů. To umožňuje zahrnout vedle kulturologie a studií konkrétních kultur (např. slavistika, anglo-americká studia etc.), na něž se ve výběru zaměřuje databáze Web of Science, zahrnout i časopisy na pomezí psychologie, biologie, architektury, etiky apod., které více postihují inter a transdisciplinaritu oblasti 6.5. Celkově lze konstatovat, že ve srovnání s ostatními sub-fordy skupiny 6, je oblast 6.5 ještě velmi mladá a celosvětově neustálená, protože metodologický důraz na inter a transdisciplinaritu je také relativně současným jevem. Význam textů z této oblasti však bude nepochybně narůstat, a proto by bylo vhodné věnovat pozornost přesnější oborové definici jejích výsledků.

Ke zkreslení bibliometrie dochází v oblasti 6.5, podobně jako u ostatních humanitních oborů fordů 6 v prvním decilu, resp. kvartilu. Do nich se řadí především výsledky na pomezí

s přírodními a technickými vědami, v nichž panují jiné citační zvyklosti a časopisy z těchto oborů proto dosahují vyšších SJR. Časopisy, které odpovídají definici mezioborové humanitní disciplíny jsou znevýhodněny méně rozvinutou praxí citování v humanitních vědách a obvykle se (ty nejlepší) umísťují na hranici prvního a druhého kvartilu. V prvním decilu a kvartilu se tak převážně objevují studie, které primárně nepatří do humanitních věd, ale spíše do oblastí 4.5 Other agricultural sciences, 2.11 Other engineering and technologies či 5.9 Other social sciences. Pokud se podíváme na témata výsledků z prvního decilu (1350 výsledků), lze konstatovat, že naprostá většina z nich vlastně do oblasti 6.5 nepatří. Samozřejmě nemohu posuzovat úplné texty, ale podle názvů (které jsou dostatečně výstižné) je přesah do humanitních věd minimální a vykázání kategorie 6.5 je u nich tematicky jen okrajové (a uvedené zřejmě k podpoře dosahu studií). U dalších výsledků z prvního kvartilu (ale ne v decilu, dalších 445 výsledků) jich podle mého soudu do vlastní oblasti 6.5 patří asi třetina.

Tím, že je bibliometrické hodnocení výzkumných organizací postavené převážně na prvním decilu a kvartilu, dochází k zásadnímu zkreslení statistiky a vlastně k nedocení vlastní inter a transdisciplinární práce v oblasti humanitních věd. Ačkoli tedy stav oborové skupiny vyznívá podle bibliometrie excelentně (i ve srovnání se světem) – v rozmezí 2016-20 62% výsledků v prvním decilu a 82% v prvním kvartilu – jde fakticky o zprávu o jiné oborové skupině. Ta ve členění fordů neexistuje, ale mohla by být nazvána “přírodní a technické vědy s okrajovým přesahem do humanitní oblasti”. O profilu vlastních inter a transdisciplinárně zaměřených věd, které se přitom v ČR provozují, se v bibliometrické zprávě podle Scopusu vlastně nic nedozvíme. (Z toho důvodu ani nemá smysl detailněji zodpovídat otázky uvedené v osnově oborového komentáře.)

Výsledky v indexovaných sbornících naopak všechny do vlastní skupiny 6.5 náležejí, je jich však velmi málo (celkem 16 za roky 2016-20) na to aby z nich bylo možné dělat smysluplné závěry.